DISSERTATIO IVRIDICA INAVGVRALIS

DE

ACQVAESTV VXORVM

QVAM

ILLVSTRIS ICTORVM ORDINIS

CONSENSV

PRO LICENTIA

SVMMOS IN VTROQVE IVRE HONORES
RITE CONSEQVENDI

PVBLICAE ERVDITORVM DISQVISITIONI

SISTIT

M. CHRISTIANVS GOTTOFREDVS
WEIDLICHIVS

ADV. IMMATR. SAXON. ET GERAV.

DIE XIV. SEPT. cIↃ IↃCCXLI.

LIPSIAE, LITTERIS GEORGII SAALBACHII.

VIRO

MAGNIFICO ATQVE EXCELLENTISSIMO DOMINO

DOMINO

IOANNI GEORGIO DOEHLERO

I.V.D. IN REGIMINE CELSISSIMORVM COMITVM RVTHENORVM EX LINEA IVNIORE, COMITVM AC DOMINORVM DE PLAVEN, GRAITZ, CRANICHFELD, GERA, SCHLAITZ ET LOBENSTEIN ETC. CANCELLARIO VT ET CONSISTORII PRAESIDI GRAVISSIMO, GYMNAS. RVTHEN. INSPECTORI

PATRONO SVO PIA MENTE COLENDO

VITAM LONGAEVAM
CORPORIS ANIMIQVE VIRES INCOLVMES
ARDENTISSIMO MENTIS AFFECTV
ADPRECATVS
COMMENTATIONEM HANC ACADEMICAM
SACRAM CVPIT
INSIMVLQVE
PIETATIS SVAE ATQVE REVERENTIAE
TESTEM
PONIT
PATROCINIO EIVS AC FAVORI
SE COMMENDANS
AVCTOR.

§. I.

Quod ſi Iure Ciuili bonorum inter coniuges introducta eſſet communio; minus neceſſe haberemus ſollicite diſquirere, quidnam circa acquaeſtus dominium ſit aſſerendum: ſatis clara enim atque perſpicua caſuum hic obuenientium a legislatore facta fuiſſet deciſio: hac autem deficiente 1) aliud fundamentum adhibendum eſſe iure meritoque exiſtimaui, quo principii loco vti poſſimus in diiudicatione quaeſtionis, cuinam cedat vxorum acquaeſtus in terris, vbi Iure Speciali bonorum communio inter coniuges haut eſt introducta, atque adeo Ius obtinet Ciuile. Doctoribus iuris euolutis magnum diſſentientium numerum inueni 2); quorum quidam omnem vxoris acquaeſtum marito adſcribunt, quidam vero minus. Priorum opinio mihi dura nimis videbatur, atque magis conueniens antiquis iuris principiis, vbi vxoris dependentia (quam dicunt) a marito illimitata per dominium Quiritarium 3); quam modernis, quae ſocietatem coniugalem Iuri naturali aequiparauerunt 4), id quod vxoris obligationem minime extendit vltra coniugii finem, qui ſimul imperium mariti in vxorem certis cir-

cumſcribit limitibus; hinc actiones, quibus nulla cum mediis ad iſthunc finem tendentibus intercedit relatio, liberae manent ab imperio mariti, et ab arbitrio potius dependent vxoris; minime autem mariti. Hac ratione commotus diſtinctionem quorundam inter operas obſequiales et minus obſequiales iuri conuenientem eſſe iudicaui, ita vt pleraeque circa acquaeſtum vxoris oboriendae quaeſtiones iuxta hanc normam forent diiudicandae. Huius diſtinctionis vberiorem explicationem in ſeqq. ſuppeditaui, explicato prius vocis ſignificatu.

1) l. 1 §. 15 ff. de SConſ. Silan.
2) Vid. BARTH. Diſſ. 393.
3) HEIN. Antiqu. L. I. T. X.
4) l. 14 §. 2 ff. de Rit. Nupt. l. 1 §. 3 ff. de Juſt. et Jur.

§. II.

Quaeſtus nomine omne venit lucrum ex titulo quodam oneroſo deſcendens 1).

1) l. 7, 8 ff. pro Soc.

§. III.

Vxoris Acquaeſtus omne ſub ſe comprehendit lucrum in vxorem ex titulo oneroſo redundans per (§. 2); pro quo cum praeſtatio operarum habenda ſit, huius vocis ſignificatus lucrum ex actionibus proueniens minime excludit. Actiones autem noſtrae ſunt vel obſequiales vel minus 1). Hinc *lucrum tam ex actionibus obſequialibus, quam minus obſequialibus, pro acquaeſtu reputandum venit* 2).

1) BERG. oecon. Jur. L. I. Tit. 3 §. 8.
2) BERL. deciſ. 224 n. 41, 43.

§. IV.

Bona, quae ſucceſſione ab inteſtato nobis obueniunt, ex cauſa lucratiua poſſidemus 1), et hinc minime ex titulo oneroſo. Hinc apparet, *quod bona, quae vxor beneficio*

ſucceſ-

successionis ab intestato habet, ipsius acquaestui minime sint annumeranda per §. 2. 2).

1) l. unic. C. de Imp. lucr. descr.
2) Suppl. in WEHN. Obs. Pract. Voc. Errungenschafft.

§. V.

Bona acquisita ex testamento vt heredes ex testatoris liberalitate habemus, et hinc ex causa lucratiua 1). E. ex his et §. 2 constat, *ea acquaestus complexui nullo iure adscribi posse* 2).

1) l. d. C.
2) WEHN. alleg. loc.

§. VI.

Bona, quae legati vel fideicommissi iure ad vxorem delabuntur, minime ex titulo oneroso descendunt 1), et ex hac ratione quoque ea *ad acquaestum non referenda sunt* 2).

1) OLDEND. act. Class. 3 Intr. n. 3.
2) l. 9 ff. pr. Soc.

§. VII.

Cum notissimum sit, quod omnis successio sit vel a testato vel ab intestato 1) vi §§. 4,5,6 asserimus: *Bona ex successione prouenientia huc non spectare* 2).

1) pr. Inst. de hered. qu. ab Int.
2) BES. Thes. Pract. voc. Rungen und Gewonnen.

§. VIII.

Constat, vt ego equidem puto, quod bona donatione nobis obuenientia, ex liberalitate donatoris proficiscantur 1), et hinc donatio pro causa lucratiua erit habenda. *Bona igitur vxori donata non sub eius acquaestu comprehensa* §. 2. 2).

1) pr. ff. de Don.
2) l. 9 ff. pr. Soc.

§. IX.

Vxoris actiones ab imperio mariti dependentes hic exigendi ius habet, et consequenter eas coniux marito debet; actionum autem eiusmodi emolumenta marito cedere,

nullus

nullus dubitabit 1). Hinc prona fluit consequentia: *Quod acquaestus vxoris actionum ab imperio mariti dependentium marito relinquendus sit* 2).

1) l. 3, 4 ff. de Op. Serv.

2) pr. Inst. per qu. pers. cuique acqu.

§. X.

Mulier intuitu actionum non dependentium ab imperio mariti, sui iuris est nulloque iuris vinculo illi tenetur, et proinde actiones eiusmodi ab ipsius dependent arbitrio, atque maritus circa eas nullum ius allegare valet. Propter deficiens igitur ius, *acquaestum vxoris ex actionibus ipsius liberis prouenientem sibi minime vindicare poterit maritus* 1).

Propositiones hisce duobus §§. contentas instar axiomatum sine probatione assumere potuissem, cum earum veritas ad confusas imperii atque libertatis notiones attendendo obuia sit; libuit tamen nihilominus earum allegare rationes, quia pro principiis eas in seqq. adhibituri sumus in decidendis dominii quaestionibus circa vxorum acquaestum, quo euidentior assertorum sit veritas.

1) §. 5 Inst. per qu. pers. cuique acqu.

§. XI.

Vi §§. 9, 10 patet: *quod acquaestus obsequialium vxoris actionum marito, minus obsequialium autem vxori cedat* 1); actiones enim, quas alter vi imperii exigendi ius habet, *obsequialium* nomine veniunt.

1) BERL. dec. 224 n. 38 seqq. MEN. l. 3 pr. 51 n. 32, 33.

§. XII.

Naturam matrimonii ad examen reuocantes atque eam ita diiudicantes, vt moderna iuris principia id requirunt, inuenimus, eam ita se habere, vt consensus ad eius sufficiat perfectionem 1), eaque est ratio, cur illud in contractuum consensualium numerum retulerint, eundemque cum his illi adscripserint effectum 2), qui in eo consistit,

vt

vt obligationum atque iurium termini ex consensu sint determinandi, hicque contractui det legem 3). Obligatio itaque vxoris vltra id, in quod sub initium matrimonii consensit, minime erit extendenda, id quod est educatio sobolis (procreationem praetermittimus, quia fini nostro nil inseruit) vt ex matrimonii clarum est notione 4). Nunc vero constat, quod mariti imperium in exactione huius obligationis ab vxore consistat 5). Hinc patet: *Quod imperium mariti ex matrimonio descendens, vltra sobolis educationem extendi nequeat.*

Ex iis, quae hoc §. in medium protulimus, apparet asserti veritas §. 1 contenti, societatis nimirum coniugalis, vt apud nos obtinet, naturam coincidere cum principiis Iuris Naturalis. Ex principiis enim iuris naturalis apparet, quod sociorum iura atque obligationes ex fine sociorum paciscentium communi distincte sint explicanda 6); hinc idem in societate coniugali speciali obtinere arbitror, cuius finis praeter procreationem liberorum, eorum est educatio, et consequenter ad ea sibi inuicem sunt obligati, quae ad eiusmodi finem necessaria sunt 7): Aeque igitur ac iure Ciuili obligatio vxoris vltra coniugii finem haud est extendenda; hinc quoque iis, qui marito in statu naturali imperium in vxorem concedunt, illud in eo ponunt, quod maritus ius habeat determinandi, ea quae intuitu finis huius societatis bona sunt, quaeque minus 8). Distincta limitum imperii mariti in vxorem explicatio a nobis in praesenti suscepta quam maxime necessaria, ex ratione, quia his intellectis simul liquet, quatenus vxor marito acquirat, quatenus autem minus, vt vi §§. 9, 10 facile est intellectu.

1) l. 30 ff. de div. reg. Iur. C. 14 X. de spons.
2) BRVN. Ius Eccl. L. II. c. 16 §. 1. STRYCK ad h. l.
3) l. 23 ff. d. t. 4) TIT. Ius Priu. L. VI. c. 2 §. 1.
5) LAVT. Comp. dig. L. 22 T. 2. 6) KOEHL. Ius Soc. Spec. I. §. 66.
7) KOEHL. d. l. Spec. II. §. 186, 187 8) ILL. WOLFF. Pol. §. 52 et 58.

§. XIII.

Praeter ſocietatem coniugalem alia adhuc eſt, in qua vxor cum marito degit, familia nimirum, quae ſocietas quaedam eſt compoſita ex coniugali, paterna, atque herili 1), quae ex harum ſimplicium connexione oritur, qui nexus in eo conſiſtit, vt vna alterius promotionem adiuvet 2), et exinde ſinguli hi fines ad exiſtentiam quam feliciſſime perducantur, bonumque familiae commune obtineatur. Huius ſocietatis caput eſt maritus, atque paterfamilias dicitur, ex ratione, quia ſimplicium, ex quibus haec compoſita ſuboritur, praecipua eſt perſona, vt conſtat 3). Ex hiſce videmus, poteſtati, quae in ſimplicibus adeſt, accedere facultatem, eas ita connectendi, vt vna alteri ſit adiumento. Imperium autem ſimplicium educationem liberorum §. 12 4) atque praeſtationem operarum promiſſarum 5) minime excedit. Hinc imperium patrisfamilias in eo conſiſtit: vt facultate gaudeat, relationem ſupra allegatam plenius determinandi 6), et *hinc quoque matrifamilias ea praeſcribendi, quae bonum familiae commune ab ea exigit* 7).

Non equidem nego, quod per pacta dotalia adiecta vxor ſe arctiori vinculo obligare poſſit, ſed ea ad nos in praeſenti non pertinent, iſta ſolummodo conſiderantes, ad quae vxor ex fine ſocietatum marito tenetur, in quibus cum eo degit.

1) l. 195 ff. de V. S. §. 2.
2) TIT. Ius Priu. L. VI. c. 14 §. 1.
3) d. l. ff.
4) TIT. all. l. L. VI. c. 10.
5) BARB. Axiom. Voc. Seruitus §. 17, 18.
6) Cel. SCHIERSCHM. El. Iur. l. 1 t. 7 §. 19.
7) LAVT. Comp. ff. L. I. t. 6.

§. XIV.

Ex iis, quae §§. 12, 13 adduximus, ſatis clarum eſt, actiones vxoris obſequiales in ſobolis educatione atque bono fami-

familiae communi terminari: quod si igitur in earum numero quaedam obueniant, quibus aliquid acquiri posset, tunc eiusmodi acquaestus ad maritum spectabit per §. 11. Huc enim, vt quidem puto, referenda ea, quae vxor actionibus suis muliebribus comparat, quaeque necessaria sunt ad liberorum et familiae bonum sustinendum 1). Intelligitur quoque porro ex hisce, quod maritus vi imperii sui ab vxore exigere valeat, vt ipsius auspiciis rei prospiciat oeconomicae, eamque in ipsius administret vtilitatem 2). *Omnis ergo eiusmodi acquaestus a marito vindicari poterit.*

Haec omnia nobis satis superque persuadent: quod ea, quae vxor nendo, texendo et aliis huius generis actionibus ad amictum necessaria, comparat, conferre teneatur, citra earum rerum pretii solutionem. Idem et obtinebit in casu lucri prouenientis ex rerum mariti oeconomicarum administratione; quodsi enim maritus praedia habeat, quae vxor administrauit, ex hacque cura fructus prouenian, illi erunt mariti.

1) BERL. decis. 224 n. 42.

2) ADR. BEIER de domest. Opif. n. 172.

§. XV.

Attenti ad ea, quae liberorum educatio, vt et bonum familiae commune exigunt, statim animaduertimus, quod bonorum comparationem quam maxime habeant necessariam; patet ergo vi §§. 12, 13, quod vxor ad eiusmodi onera ferenda pro parte sua sit obligata. Quod si autem vxorum perpendimus conditionem, eam talem inuenimus, vt inde credere adducamur, eas ad bonorum acquisitionem vtplurimum esse incapaces 1). Hinc aut onera a solo sunt ferenda marito, aut vxor alia ratione hanc obligationem adimplere debet: in priori casu certe nimis dura redderetur mariti conditio; hinc Ius Ciuile alium modum, quo vxor officio suo satisfacit, dotis nimirum illationem, determinauit 2). In vxore igitur dotata cessat obligatio,

 bona

bona acquirendi, onerum matrimonii ferendorum gratia. Sed quaeritur porro, quid in vxore indotata obtinere debeat? (quotidiana enim nos docet experientia, non omnes vxores dotem marito conferre). Duo sese hic nobis offerunt casus, aut enim dotem sibi stipulari curauit maritus, aut non: vltimum casum in praesenti §. tantum sumus explicaturi. Per antecedentia patet, quod dotis illatio de Iure Ciuili modus sit, ex parte vxorum sese liberandi ab oneribus matrimonii ferendis, cum istae alia ratione hac in parte officii sui partes adimplere haut possint. Quodsi igitur maritus dotis constitutionem haut vrgeat, huic iuri tacite renunciasse censendus est, illudque exinde perit 3). Ex hisce nunc statuimus: *Quod vxor dotata immunis sit ab obligatione bona acquirendi: Indotata vero dotem minus promissa vtplurimum.*

Haut absque ratione indotatam haut indistincte liberamus ab hoc onere; praesumtionibus enim nititur assertio, quaeque contrarium licet haut ordinarie admittunt. Casus enim etiam obuii sunt, quibus docemur, quod haut semper in vxoribus exulet acquirendi bona capacitas: quodsi de hac marito ante initum matrimonium constet, tunc quoque asseri poterit, maritum respectu eius nullam exegisse dotem. Exemplum adesse puto in hominibus inferioris conditionis, qui talem vtplurimum bona acquirendi modum habent, in quo exercendo et vxorum diligentia idem valet ac maritorum; exinde quoque in praxi obtinere arbitror, vxores, vt maritis suis in acquirendo auxilio sint, in casu denegationis cogi posse: id quod in opificibus obtinebit, cum licet et quandam afferant dotem, intuitu tamen onerum ferendorum exigua admodum est vtplurimum; ea igitur suadent, vt circumstantiae, quae sese in casibus singularibus offerunt, probe ponderentur.

1) MEN. L. 3 pr. 51 n. 4.
2) l. 20 C. de Jur. dot.
3) L. 14, 39 ff. de Aedil. Ed.

§. XVI.

In decisione quaestionis, vtrum vxor marito teneatur bona acquirere onera coniugii ferendi gratia, vnus adhuc restat casus, a nobis diiudicandus, is nimirum, quo marito dos quidem fuit promissa, minime autem soluta. Ex antecedentibus b. L. repetat, quod Ius Ciuile vxori obligationem, onera simul cum marito ferendi, minime remiserit, sed potius hunc in finem dotis determinauerit illationem §. 15, licet marito haut interdixerit, ipso volente ea sola in se suscipere, dum matrimonium quoque sine dote esse possit 1). Ea accuratius considerando animaduertimus, praesenti in casu nullum adesse fundamentum, quo asseri possit vxoris immunitas ab huius generis oneribus, cum ob factam marito dotis illationis promissionem, nulla tacita ipsius adsit remissio. Exinde non video: *Cur vxor eiusmodi in casu non possit obligari ad acquisitionem bonorum* 2).

Non opus esse duco longius disserere, de quantitate bonorum ab vxore conferendorum; earum enim certe acquaestus haut tantus erit, vt onera matrimonii excedat, vltra enim vi §§. 12, 13 non tenetur: quod si vero casus eiusmodi existat rarissimus, tunc is arbitrio iudicis erit committendus ex ratione, quia legis vniuersalis decisio hic minime ex possibilium (sit venia vocabulo barbaro) erit numero 3). Matrimonii enim onera modo maiora, modo minora sunt, pro diuersitate conditionis mariti, vt et pro numero sociorum matrimonii, neque non familiae. Interim, quia etiam in iis, quae arbitrio committuntur iudicum, aequitas haut venit negligenda 4), iudex nunquam acquaestus partem ab vxore contribuendam conferendis a marito aequalem pronunciabit. Huius aequitatis haec est ratio, quia vxores, partim in generatione liberorum, partim in illorum educatione, quodsi illos praecipue ipsae lactent, plus operis impendunt, quam maritus. Hoc loco adhuc obseruandum, quod maritus vxorem exinde minime ad vulgares operas, quaeque infra ipsius sunt dignitatem, possit com-

pellere; obligatio, etenim semper praestruit actiones salua existimatione nostra possibiles, minimeque moraliter impossibiles admittit 5).

1) l. 28 ff. de Rel. et sumt. fun. 2) GAIL. L. II. Obs. 87. 3) l. 12 ff. de Leg. 4) MEN. de Arbitr. Iud. Qu. 51 n. 7. 5) l. 35 §. 1 ff. de V. O.

§. XVII.

Cum bona acquirendi gratia actiones ab vxoribus maritus exigere haut valeat per §. 15; eiusmodi vero actiones ex lucri intentione exhibeantur, apparet: *Actiones vxoris, quarum finis est lucri perceptio, minus obsequialibus annumerandas esse §. 11, hinc illis vxor sibi acquirit.* Per ea autem, quae ad §. 15 annotauimus, item et §. 16 explicauimus, simul constat, quatenus etiam possint fieri obsequiales.

CARPZOVIVS, quique ab eius stant partibus 1), in genere, quae constante matrimonio industria ac opera licet vxorum acquiruntur, mariti adscribunt patrimonio; sed rationes, quibus suam suffulciunt sententiam, haut tanti sunt ponderis, quo mihi consensum possint extorquere. Earum prima haec est, quia omnes mulieris actiones essent obsequiales; sed ea statim corruit iis consideratis, quae in proxime antecedentibus §§. in medium protulimus. Allegant porro pro huius suae assertionis fundamento, onera matrimonii a marito ferenda; sed ad ea attenti, quae §. 15 dicta sunt, cognoscimus, quam lubricum hoc sit argumentum. Porro quem nominauimus auctor putat, absurdum exinde esse secuturum, vnam nimirum familiam in duas abire; sed consequentia adeo destituitur sua, quin potius separata eiusmodi bonorum possessio legibus haut fuerit interdicta 2).

1) P. III. Const. 25 def. 8, 10. 2) l. 8 C. de Pact. conv.

§. XVIII.

Operae artificiales cum ex lucri intentione suscipiantur, per §. pr. constat, hisce vxores sibi acquirere 1).

Quodsi ergo vxor perita sit artis pingendi, texendi etc. harum actionum quaestum sibi retinere poterit.

1) BERL. l. 2 dec. 224 n. 42.

§. XIX.

§. XIX.

Mercaturam facere licitum esse quaestum, nemo, vt ego equidem arbitror, in dubium erit vocaturus 1); hinc per §. 17 patet: *Quod vxor mercatrix sibi, minime vero viro acquirat* 2).

Secus sentientes nobis contrarium minime persuadent, dum existimant, ex omnibus vxoris bonis illatis fructus marito debere, et consequenter quoque earum rerum, quas vxor honeste quaesiuit mercaturis faciendis 3). His etenim quoque concessis, paraphernalium emolumentum pro administratione in maritum redundat 4), quae administratio vero hoc in casu deficit. In lege praeterea allegata sermo est de bonis, quae vxor sub initium habuit matrimonii 5).

1) MARQV. de Iur. Merc. l. 1 c. 7 n. 8.
2) Id. l. c. c. 12 n. 18, 19.
3) CARPZ. Const. all. defin. 10. HEIG. P. I. Qu. 29 n. 12.
4) Land-Recht L. I. A. 31. 5) ZOB. Add. ad h. l.

§. XX.

Vxor haut obligata est marito, bona ipsius industria acquisita huic relinquere §. 15. Quodsi igitur simul cum marito quaedam comparauerit, et hoc in casu, ea sibi vindicandi, ius omnino eam habere arbitror. Porro vero, quia per hypoth. maritus in illorum acquisitione concurrit, ex eodem fundamento, quia nimirum sibi acquirit, ea patrimonio suo adscribere valet. Ex hisce satis apparet, circa horum bonorum appropriationem mariti atque vxoris idem esse ius. Hac ratione commoti statuimus: *Bona communi coniugum industria acquisita fieri communia* 1).

1) BARB. L. 3 C. 44 Ax. 2.

§. XXI.

Vi §. praec. apparet: quod lucra ex communi coniugum industria prouenientia fiant communia, et exinde praesenti in casu communicatio asserenda erit lucri atque quaestus.

in caſu ſocietas inter coniuges contracta cenſenda 2), eaque tacita cum ipſo facta, communiter nimirum facta acquiſitione, contrahatur 3). Ex hiſce ſequitur: *quod inter coniuges bona communi induſtria ſibi comparantes tacite contracta ſit ſocietas* 4).

Tacitam eiusmodi ſocietatem inter coniuges nemo erit in dubium vocaturus, perpendendo, quod collatio operarum, ſiue bonorum, atque perceptio lucri exindé prouenientis, tales ſint actus, qui ſine nomine et iure ſocietatis intelligi haut poſſunt. Ex ea igitur ratione indubie argumentamur ad ſocietatem ipſam 5). Exemplum eſt in marito hoſpitium exercente, vbi vxores non minores fere quam mariti operas conferunt. Quaeſtio hic ſimul moueri poteſt, vtrum eadem quaeſtus quantitas cedat vxori, ac marito. Quod ſi ſocietatis principiis inhaerere ſtricte velimus, invenimus lucrum vnicuique coniugum cedens operis ſiue bonis collatis eſſe debere proportionatum 6). Vt autem id fieri poſſit, conſtet, neceſſe eſt, quantitas operarum collatarum: cum autem eius determinatio vtplurimum haut in noſtra ſita ſit poteſtate; hinc quoque principiis ſocietatis exacte hoc in caſu ſatisfacere haut poterimus: interim tamen, quia experientia certi efficimur, quod in caſu communiter factae acquiſitionis vtplurimum coniuges easdem conferant operas, hinc quoque in caſu dubio id erit credendum, et hinc aequaliter diuidenda erunt lucra. Quodſi tamen contrarium appareat, tunc aliud aſſerendum fore puto; quia haec autem in facto conſiſtunt, circumſpecti iudicis arbitrio erunt committenda 7). Ex iisdem allegatis principiis quoque a quibusdam ſtatutum aequitati conforme habetur, diſponens, quod vxori tertia ſolummodo acquaeſtus debeatur pars, cum maritus plus operae conferat ordinarie 8).

1) GOTHOFR. ad l. 4 ff. pro Soc. 2) MOZZ. de Contr. p. m. 518 n. 13.
3) MOZZ. d. l. 4) d. l. p. 524 n. 11. 5) MEN. l. 3 praef. 56 n. 25.
6) l. 6 l. 29 pr. ff. pro Soc. 7) MEN. prooem. n. 3, 4 de arb. Iud.
8) ESPACH. ad Carpz. S. 3 conſt. 25 d. 9.

§. XXII.

§. XXII.

Quodſi coniuges communi ſua induſtria bona ſibi comparauerint, tunc ſociorum iura in illis veniunt concipienda per §. 21. Conſtat autem porro, quod ſocietatis proprietas ſit, vt in ſociis adſit lucrum percipiendi intentio 1). Hinc patet, cur *et praeſenti in caſu eiusmodi requiratur coniugum finis* 2).

1) l. 5 §. 2 ff. pro Soc. 2) l. 32 §. 24 de Don. int. Vir. & Vxor.

§. XXIII.

Quaeritur, *vtrum vxor, marito mercatori in mercaturae exercitio auxilium exhibens, lucri prouenientis particeps fiat, annon?* Conſtat per §. 21, quod eo in caſu, ſi vxor ſimul cum marito bona acquirat, eaque fiant communia, ſocietas neceſſario inter ipſos ſit concipienda. Quodſi igitur ex aequa parte lucri particeps velit fieri, pro ſocia mercatrice eſſet habenda, id quod cum ex inſcriptione librorum, litterarum intitulatione, obligatione, receptione, ſolutione &c. communi nomine facta concludatur 1), fieri ex hiſce poterit quaeſtionis deciſio, eritque affirmanda, vbi haec adſunt; neganda autem, vbi haec deficiunt.

Cum vxor minus obligata ſit marito ad eiusmodi auxilium §. 10, 19, vt ſibi nihilominus ſalarium quoddam maritus ſtipuletur, curare poterit.

1) CARPZ. L. V. Reſp. 20. MARQV. de Iur. Merc. l. 2 c. 11 n. 4 ſeqq.

§. XXIV.

Quod ſi vxor mariti emat pecunia, in deciſione quaeſtionis, vtrum res emta ad illam ſpectet, an potius ad hunc? diſtinguendum erit, vtrum ſuo, an mariti emerit nomine; priori caſu ad vxoris, poſteriori autem ad mariti accedet dominium 1). Ra-

entem ex actionibus suis, et quidem minus obsequialibus, sibi retinendi, §. 11: constat porro, quod fauori, pro nobis introducto, valide renunciare possimus 1), nisi specialis id prohibeat dispositio 2). Hinc & *facultas renunciandi, acquaestui actionum minus obsequialium, vxori minime denegari poterit*, nulla obstante speciali dispositione 3).

Probe mihi quidem constat, donationem inter coniuges esse legibus Ciuilibus interdictam 4): Sed quum ex fine huius dispositionis ea ab ipso legislatore ad casus sit restricta, quibus donatione deterior nostra redditur conditio 5). Hac lege igitur non obstante vera manet assertio. Dissertationis termini haut excedendi nobis impedimento sunt, quo minus vberiori calamo possimus explicare, quid circa hanc renunciationem sit obseruandum. Plura de hac materia lecturus euoluat allegatum tractatum HARPPRECHTII.

1) l. 51 C. de Episc. 2) BRVN. ad l. 29 C. de pact. 3) HARPPR. de Ren. Acqu. Coni. 4) l. 1 ff. de don. int. Vir. et Vxor. 5) L. 5 §. 13 d. t.

§. XXVI.

Actionum minus obsequialium emolumentum vxoribus cedere, ex §. 11 et seqq. satis superque cognouimus: Spes autem eiusmodi lucri vxores facile inducere poterit, vt omne consumant tempus in acquirendis sibi bonis, vtpote quae vtplurimum auaritia sunt ardenti, ac officia sua erga maritum negligant, ex qua deinde neglectione maritus in re sua domestica quam maximis afficeretur damnis. Id quod vero contra iuris sanioris esset principia, cum nemo alterius damno locupletior fieri debeat 1). Exinde erit asserendum: *Quod vxor damna, sua acquisitione marito illata, reparare sit obstricta* 2.)

1) L. 14 ff. de Cond. Indeb. 2) MOZZ. de Contr. t. de Soc. n. 12.

§. XXVII.

Vxor damna afferens marito sibi acquirendo tenetur, ea reparare per §. pr. Ponamus igitur, quod ea ex pecunia mariti sibi quaedam comparauerit, tunc, quia ea sibi acquirit per §. 24, ablatione pecuniae mariti diminuit opes, atque consequenter illum damno quodam afficit; erit igitur ad illius reparationem obligata, id quod cum restitu-

tione

tione fiat ablatae pecuniae, ſequitur, *quod maritus ius habeat, ab vxore, ſua acquirente pecunia, illam ab ea exigendi* 1).

1) L. 6 C. Si quis alt. vel. §. 30.

§. XXVIII.

Quod ſi vxor, vt bona ſibi acquirat, actiones eiusmodi ſuſciperet, quae ſalua mariti exiſtimatione et ipſius dignitate, in qua degit, admitti nequeunt, famam atque exiſtimationem ipſius diminueret, et conſequenter illum laederet; vxorum vero acquiſitio ab laeſione immunis eſſe debeat: Hinc fluit: *Quod maritus poſſit vxori interdicere, actiones exiſtimationi ſuae contrarias lucri cauſa alias editas.*

Ita ſi maritus eminentiori gaudeat dignitatis gradu, vxor autem velit cauponam inſtituere, maritus illud prohibere poteſt. In caeteris autem caſibus, vbi nullum mariti ſubeſt praeiudicium, neque vllum ius prohibendi illi adſcribi poſſe nullus dubitabit.

§. XXIX.

Ex §. 11 percepimus, quod ea bona, quae vxor citra reſpectum ad obſequiales operas ſibi comparauit, ad illius ſpectent patrimonium. Ex quibus ſimul liquet, quod ab ipſius dependeat arbitrio, vtrum iis dotem augere velit 1), an non; *illo caſu dotalium numero* 2), *hoc vero in caſu paraphernalibus adſcribenda veniunt* 3).

1) L. 19 C. de don. propt. nupt. 2) L. 26 §. 2 ff. de pact. dot.
3) L. 8 C. de Pact. Conv.

§. XXX.

Vxores ordinarie ab eiusmodi abſtinent operis, illarumque ſunt ignarae, quibus in bonorum acquiſitione opus habemus, vt quotidiana docet vitae conſuetudo; ex ea

ſatis ſuperque exinde quis erit intellecturus: *Quod bona, conſtante matrimonio acquiſita, praeſumuntur comparata mariti induſtria* 3).

1) MEN. L. 3 praeſ. 51 n. 4. 2) HEIN. Elem. I. C. P. IV. §. 117.
3) WEHN. Obſ. Pr. Voc. Rauhe Wurtzel.

§. XXXI.

Ex §. pr. intelleximus, quod acquiſitio bonorum in vxoribus minime praeſumatur, quodſi porro eae haut aliunde bonis ſint inſtructae, ea ſiue donationis titulo habeat neceſſe eſt, ſiue illicito plane modo. Ponamus nunc caſum, quod vxor bona quaedam acquiſiuerit, minime autem conſtet, vnde habeat ea, quibus huius acquiſitionis intuitu opus habuit; tunc credamus neceſſe eſt, ea ſiue donationis ope, ſiue illicito modo, aut ex bonis mariti, in vxorem redundaſſe. Quod ad donationem attinet, illa haut erit praeſumenda, quotiescunque alia ſumi poterit coniectura 1), imo ea inhoneſte factae donationis aliquam induceret ſuſpicionem 2); hinc apparet, quod, niſi turpitudinis atque delicti induci debeat praeſumtio, ex bonis mariti factam fuiſſe acquiſitionem erit exiſtimandum. Quum autem porro Leges recte aſſerant, quod omnis delicti euitanda ſit praeſumtio 3): Hinc quoque hac commotus ratione Legislator voluit, vt hoc in caſu potius aſſeramus: *Bona ab vxore, opibus aliunde haut inſtructa, ex mariti patrimonio fuiſſe acquiſita praeſumuntur* 4).

1) MENOCH. de Arbitr. iudic. quaeſt. L. 2 caſ. 88.
2) PLAVT. in Caſina. 3) L. 51 ff. pro Socio.
4) L. 51 ff. de donat. int. Vir. et Vxor l. 6 C. eodem.

§. XXXII.

Ratio, qua commotus legiſlator diſpoſuit, vt vxor acquirens praeſumatur ex bonis mariti acquirere, fuit turpis quaeſtus ſuſpicio §. pr. cum, quod aliunde habeat bona ad hunc finem neceſſaria, minime credi poſſit; eiusmodi diſpoſitionis cauſa in caſu obtinere arbitror, vbi vxor bonis aliunde minime inſtructa, exinde quoque hanc adiecimus determinationem; aliam autem dum huic ſubſtituimus, atque

poni-

ponimus, quod constet, quod vxor bonis fuerit instructa; tunc dispositionis huius ratio cessabit, vt quilibet facili erit intellecturus negotio: nunc autem probe constat, quod cessante legis ratione, ipsius pereat vigor 1), hinc aliud nunc erit statuendum, nimirum: *Quod vxor, de qua constat, quod bonis fuerit haut destituta, minime ex bonis praesumatur acquisiuisse mariti, sed potius propriis* 2).

Hoc in casu alia redit causa, quae facit, vt aliud obtineat, haec nimirum: quod pecunia soluta soluentis fuisse credatur 3). Ex hisce, quae hoc in medium protulimus §, clarum est atque perspicuum, quod in casibus obuenientibus, eorumque decisione, ad vxoris sit attendendum conditionem, vtrum nimirum bonis acquisitionis tempore fuerit instructa, annon; quodsi prius, tunc praesumtio haec obtinebit, exinde si constet, mulierem fuisse diuitem atque viro nupsisse pauperi, item a consanguineo accepisse, et sic porro a praesumtione §. praec. allata erit immunis 4). Quodsi vero illud haut certum, sed potius adhuc dubium sit, tunc quoque ea omnia non creduntur, dum neque bonorum acquisitio, neque eorum illatio, tanquam res facti, praesumtionibus sint annumerandae.

1) TIT. I. Prin. L. 1 C. 17 §. 27. 2) PETR. DVEN. Reg. Iur. Voc. Vxor. 3) l. 2 C. pro Soc. 4) RICHT. Conf. 186 vol. 2.

§. XXXIII.

Ex §. 31 cognouimus, praesumtionem ibi explicatam turpis quaestus suspicionem euitandi causa fuisse introductam, hac ergo cessante haec simul cessabit praesumtio 1). Ponamus igitur casum, quod mulier sit perita artificii cu-

§. XXXIV.

Vxor bona ſibi ſola poſſidens cum animo dominii, hac ſua poſſeſſione immunis redditur a demonſtratione, vnde ea habeat 1), dum maritus contrarium allegans probare potius ſit obligatus, ea ſua eſſe; ob ceſſantem rationem ergo legis 2) hoc in caſu *pro muliere militabit praeſumtio* 3).

1) l. 14 ff. de prob. 2) l. 51 ff. de don. int. Vir. et Vxor.
3) MEN. L. 3 pr. 51 n. 44. REIH. Theſ. Iur. Voc. Vxor. n. 10.

§. XXXV.

Quodſi vxor bona ſimul cum marito poſſideat, dubium eſt, vtrum ea mariti nomine, an ſuo potius poſſideat, et ad cuius ea ſpectent dominium, ex §. 30 vero ſatis patet, quod bona in caſu dubio mariti eſſe praeſumantur: *bona ergo, quae vxor ſimul cum marito poſſidet, ipſius eſſe, minime praeſumitur* 1).

1) MEN. l. c. n. 45.

§. XXXVI.

Ex §§. 34, 35 liquet: quod bona ciuiliter poſſidens 1) non praeſumatur ex bonis mariti acquiſiuiſſe vxor, ea vero naturaliter poſſidens 2) omnino.

1) D. CRAM. diſſ. de Impoſſ. poſſ. in diem Trad. Symb. 31. 2) l. c. §. 30.

§. XXXVII.

Quodſi ea, quae a §. 35 ſeqq. explicauimus, attenta mente erimus conſideraturi, inueniemus, praeſumtiones ibi recenſitas eiusmodi generis eſſe, quae auctoritate legum ſunt munitae, atque tamdiu pro veritate habentur ciuili, donec de alio conſtet: cum autem haec praeſumtionis iuris conſtituant notas 1); hinc patet, quod *praeſumtiones antecedentibus enumeratae pro praeſumtionibus iuris ſint habendae* 2).

1) MEN. de pr. l. 1 qu. 4. 2) l. c. l. 5 pr. 51 n. 2.

§. XXXVIII.

Quodſi mulier aſſerat, bona a ſe fuiſſe acquiſita, ipſius aſſertio praeſumtioni contrariatur per §. 30, et quidem iuris per §. 31, quae cum probationem contrarii admittat 1), eamque illi iniungat, contra quem militat 2), patet: *Quod mulier, dicens bona a ſe fuiſſe comparata, id probare poſſit ac debeat* 3).

1) EVERARD.

1) EVERARD. Loc. Arg. Leg. a Verif. n. 19.
2) PACIAN. de Prob. L. I. C. VIII. 3) BERG. P. I. Resp. 91.

§. XXXIX.

Ratio, quae mouit legislatorem, vt introduceret praesumtionem §. 30 contentam, erat euitanda turpis quaestus suspicio, quae vtplurimum oriretur, quando quouis in casu demonstrari debeat, vnde bona ad vxorem peruenerint; ex his simul liquet, omnem eiusmodi probationem reprobari a legibus, quae in turpi est fundata facto: *Mulieri ergo probaturae, bona a se fuisse comparata, in hac sua probatione, turpe factum allegare, haut permissum* 1).

Generalia probationis principia idem volunt; iis enim conuenienter nulla probatio cum probantis turpitudine coniuncta in foro potest admitti 2).

1) L. 6 C. de Don. int. Vir. et Vxor.
2) L. 5 C. de Seru. pign. dat. L. 30 C. de Transact.

§. XL.

Quodsi mulier legitime probauerit, quod bonis fuerit instructa tunc, quum fuerit facta ab ea acquisitio, tunc constat, mulierem acquirentem haut esse destitutam bonis, id vero cum apparet, praesumtio, ex bonis mariti factam fuisse acquisitionem, cessat per §. 32, consequenter: *Mulier probando, se bonis fuisse instructam acquisitionis tempore, ab vlteriori probatione sese liberat* 1).

Ea est ratio cautelae a quibusdam traditae 2), quod efficere nimirum debeat mulier, vt vnus ex consanguineis sibi det pecuniam quibusdam praesentibus, quam ipsi clam antea dedit, vt inde emat. Sed eiusmodi generis cautelas, nequitiis prauorum Aduocatorum annumerandas, minime

bitae 1), et exinde negotium, quo eiusmodi inducitur donatio, inualidum est. Ponamus ergo, quod confessio mariti ab ipso fiat animo donandi, tunc pro valida minime haberi poterit, hinc afferunt Doctores, quod confessio mariti acceptae dotis 2), et ob identitatem rationis paraphernalium existentium 3), omni donandi animo libera esse debeat. Sunt vero bona acquisita vel dotalia, vel paraphernalia §. 31. Hinc videmus: *Quod animus donandi cessare debeat in confessione mariti, bona a muliere fuisse acquisita.*

Exinde apparet, quod maritus suam confessionem reuocare poterit, minimeque exinde quaedam elicienda sit obligatio: quodsi autem maritus diem obiret supremum, antequam id fuerit factum, tunc quodsi quoque animus in eo fuerit donandi, nihilominus valebit; morte enim munita seu potius m. c. facta donatio subsistit 4), et hinc hoc in casu contra heredes argumenti loco esse poterit.

1) L. 1 ff. de Don. int. Vir. et Vxor. 2) MEN. L. 3 praes. 12 n. 37.
3) LVDWIGS Conc. Proc. Cap. 5. 4) L. 2 C. de Dot. caut. non num.

§. XLII.

Confessionem a marito, animo factam alios circumueniendi, nullum habere posse valorem, inter omnes constat 1), et exinde aliis ista sua confessione minime poterit quoddam adferre praeiudicium. Ex hisce apparet, quod confessio tali animo facta nil poterit efficere, eaque est ratio, cur eius *confessio, bona fuisse acquisita ab vxore, omni carere debeat praesumtione latentis doli.*

Quod hoc in casu contra tertium haec facta confesio nil operari posit, id certum, sed num contra maritum idem sit statuendum, dubito, cum hoc in casu allegatio eiusmodi circumstantiae ipsius turpitudinem aperiret, id quod probanti minime permissum erit 2).

1) GAIL. L. 2 Obs. 81. 2) MEN. L. 3 pr. 12 n. 31.

§. XLIII.

Mariti confessio, bona ab vxore fuisse acquisita, si valida esse debet, animi donandi, aliosque circumueniendi, suspicionem nullam iniiciat, necesse est §§. 41, 42.

§. XLIV.

Quodsi lis moueatur de bonis constante matrimonio acquisitis, atque vxor quidem probauerit, bona a se fuisse acquisita, eorum quantitatem autem non expresserit, hincque ex Actis ea minime appareat, tunc in sententia secutura nulla exprimi poterit eorum quantitas, eaque exinde esset minus certa euasura 1): Cum autem sententia, eiusmodi laborans vitio, inutilis sit reputanda, omnique careat rei iudicatae effectu 2), insimul clarum est atque perspicuum: *Quod vxor probans, bona a se fuisse acquisita, eorum quantitatem quoque claram iudici reddere debeat 3).*

1) l. 4 C. de Sent. quae fin. cert. 2) l. 3 C. d. t. 3) BERG. Resp. P. I. fol. 310.